

El convent carmelità de les Tereses de Palma

Bartomeu Bestard

La devoció que els mallorquins tenen a la Mare de Déu del Carme s'ha manifestat al llarg dels segles. La seva divulgació, així com la tradicional imposició de l'escapulari, està directament relacionada amb l'activitat que desenvolupa a Palma, des de l'època medieval, l'orde carmelità.

La fundació del convent del Carme va tenir lloc a la primera meitat del segle XIV, coincidint amb el bisbat del carmelità Gui de Terrena. Sens dubte, aquest convent es convertiria en un dels més importants i influents de la ciutat. En varen sortir frares que varen arribar a ser generals de l'orde, tals com fra Joan Ballester o fra Bernat d'Olesa; o intel·lectuals de la talla de fra Joan de Déu, fra Rafael Llinàs o fra Ramon Sanglada. També va ser important l'aportació dels carmelites terciaris, que procedien de totes les capes socials. Gran devot i protector dels carmelites va ser el capità Antoni Barceló. Desgraciadament, el convent va sofrir de ple la nefasta desamortització de Mendizábal (1835), la qual, com ja sabrà el lector, va arrasar una part important del patrimoni palmèsà. Poques restes han sobreviscut del cenobi carmelità. Potser la peça més important és la Mare de Déu del Carme, de bell alabastre, que es conserva des de 1837 a l'església de la Sang. També la toponímia n'evoca algun record: el lector coneixerà el que ha estat fins fa pocs anys el quarter del Carme o bé el carrer del Carme, perpendicular a la Rambla. De tota aquesta història ens interessa destacar la influència que varen tenir els frares del Carmel en la societat. Els terciaris carmelites foren les persones més pròximes a l'orde i entre les seves files va sorgir la figura d'Elionor Ortiz Girard, fundadora del convent de Santa Teresa de Jesús a Palma, proclamada filla il·lustre del Regne de Mallorca. **L'esmentat convent, popularment conegut com "es convent de ses Tereses"**, situat a pocs metres del solar que durant segles varen ocupar els frares carmelitans, ha sobreviscut als avatars de la vida moderna, fora de perill dels *tempos* frenètics que marca la vida del segle XXI. Els palmèsans coneixen bé la seva bella església, precedida per una simpàtica clastreta o pati, que es comunica amb el carrer a partir d'una portalada que ens recorda l'accés que hi ha a Santa Clara. A l'esplèndid treball sobre el convent de Santa Teresa que varen realitzar al seu dia Aina Pascual i Jaume Llabrés s'explica que Elionor Ortiz va néixer a Palma (1577) al si d'una família de mercaders. Des de jove va comptar amb la direcció espiritual del pare Francesc Palou, carmelita. Amb el temps es va començar a difondre la seva fama de santedat i aquesta va arribar al rei Felip III. El 1614, per inspiració divina, va ser cridada a fundar un convent de carmelites descalces, seguint la regla de santa Teresa de Jesús. Sempre va comptar amb l'ajuda de la seva família i dels carmelites de Palma per a dur a terme la seva missió, que amb molta tenacitat i no sense pocs contratemps i contrarietats es va anar fent

realitat. El 1616, després d'haver-se aconseguit unes cases prop de la Rambla, varen entrar a viure a clausura Elionor, Elisabet Font i les germanes Catalina i Joana Ralló. El 1617 va arribar l'autorització de l'arquebisbe de Toledo en virtut de la qual tres religioses del convent de carmelites descalces de Guadalajara es varen traslladar a Palma per a donar un impuls definitiu a la fundació del nou convent. Entre les monges que varen arribar de la Península es trobava la mare Beatriz Josefa de la Asunción, la qual es convertiria en la primera priora. El convent que avui coneixem va anar construint-se a poc a poc. Es varen anar comprant els habitatges adjacents i es va començar la fàbrica de l'església seguint el model característic de l'orde carmelità, molt auster. Aquest fet també explica que el temple fos el primer que es va erigir en Palma amb planta de creu llatina. El mestre d'obres Miquel Ferrer va ser l'encarregat d'executar el projecte de la nova església. El 1624 es va col·locar la primera pedra i es va beneir el 1637. De la façana destaca la portada ornamentada, segurament obra del prestigiós escultor Joan Antoni Oms, que aleshores treballava a la façana de la Universitat del Regne (actual Ajuntament). Això explica la similitud d'alguns elements ornamentals que es troben als portals de Cort i de l'església de les Tereses. Dins el temple destaca el retaule amb la imatge de santa Teresa i el de la Immaculada Concepció, obra aquesta darrera de Francisco Herrera. Un altre element important, encara que poc conegut perquè és un espai integrat a la clausura, és el claustre, també del segle XVII, format per quatre galeries amb arcs d'ansa de paner, és a dir, rebaixats, que descansen sobre unes columnes robustes i senzilles. L'espai central del claustre està ocupat per quatre parterres enjardinats, articulats a partir d'una glorieta en el centre, presidida per la Mare de Déu del Carme. Tot el convent –cel·les, refectori, porxos– és presidit per una austeritat que commou. Les monges carmelites descalces mantenen la vida en clausura, fidels a la regla de la seva fundadora. Entre elles ha destacat –va deixar aquest món fa pocs anys– la mare Maria Concepció (d'Oleza i Gual de Torrella), amb una biografia que val la pena llegir. Fa poc s'ha obert el procés de la seva beatificació, prova que el convent es troba en plena forma.